

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

12. De ea, quæ oritur per testificationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

36. Præterea est faciendū coram eo, ad quem deferretur delictum, seu delictum jam fuit, id est, vel in ipso primo limine querelæ, vel antequam processus fuerit absolutus, vel saltem antequam sententia fuerit lata, quia sic potest semper impediri, quantum est ex parte Accusatoris, rei deformatio, Ac post sententiam, licet ante ejus executionem, inutiliter fieret, quia executio impediri non potest post latam sententiam. *Leg. Avilam loc. cit. dub. 9. Sayr. de cens. c. 18. n. 3. aliisque.*

37. Quoniam vero à jure non requiritur, ut hæc protestatio fiat cum scriptura satis erit, si solis verbis proferatur, licet ad majorem probationem, consulendum semper sit, ut fiat in scriptis, coram testibus, in foro judicario.

38. Denique non est necesse, ut fiat ex vero animo liberandi reum à deformatio. Licet ergo, vel Primum scias, videasque crimen, quod defers, esse grave, unde certò mors reo sit inferenda, vel Secundò, tu illum maxime exoptes, & ficto animo externe protesteris, evades, morte secuta irregularitatem: quicquid in hoc secundo aliqui, ut Nav. *loc. cit. 226. Sylv. V. Homic. q. 2. §. 8. Ang. V. Homic. §. 6. contradicant, quia satis tu servas, quod Canon præcipit, præcipit autem duntaxat, ut tu demonstres velle Christi lenitatem; &c. & ita sustinet Coninch, de Sac. d. 8. dub. 10. n. 93. G. Hort. de irreg. diff. 11. n. 141. Diana p. 4. m. 2. ref. 75. aliisque.*

Institia exigente.

39. Ex hac clausula advertis, tibi nihil suffragari protestationem, si verum crimen delulisti, sed illud per falsos testes probasti, vel si judicem muneribus subornasti, vel eundem metu compulsisti: sic enim non adfuerit conditio iustitiæ, immò, sic, te fore irregularem ex homicidio injusto, si illud sequatur, nulli dubium esse potest.

§. XII. De irregularitate, quam incurrunt testes in judicio ratione cooperationis ad occisionem justam.

1. Testis quicumque iuste testificans, seu approbans, coram iudice Laico in causa sanguinis, sit irregularis ex defectu lenitatis. Ratio est, quia cooperatur ad deformatioem, ad quam damnari quis non potest, nisi causa per testes probetur, nam propterea testes sunt ministri, seu sunt assumpti, ut Ministri iustitiæ. Excipe, nisi quis testificetur ex obligatione præcepti.

2. Dixi (quicumque) id est sive Laicus, sive Clericus (quicquid dicat Farinac. *q. crim. 61. n. 66. alique ab ipso citati, excludentes testem Laicum ab hac irregularitate*) nam lex Canonica de irregularitate considerat actionem testificandi, illamque irregularitati subiecit, at actio hæc eadem est in Laico, atque in Clerico. Ita Covarr. in Clem. si furios. p. 2. §. 5. n. 5. Suar. de cens. d. 47. sect. 3. n. 2. aliique. Solum nota clericos peccaturos sic testificando; id enim his est prohibitum, ut fuscè tradit Avila de irreg. d. 5. sect. 2. dub. 13. concl. 1. probatque, id quod non est in Laico, addens, Episcopum non posse dare licentiam Clerico testificandi in causa sanguinis contrarium, sed solum in favorem.

3. Nota, si testes fuerint multi, omnes incurrunt in irregularitatem, morte testificati secuta, quia ex omnium testimonio concluditur veritas totius iudicii.

4. Dixi (seu approbans) non solum enim testis examinatus, sive juratus, sive non, sed etiam quicumque sua auctoritate approbat, ut reus torqueatur, &c. hic comprehenditur, hi enim sunt, ut ministri iustitiæ, illique iudex oritur, ad condemnandum reum.

5. Dixi (iuste) si enim injustè testificaris, unde quis accidat deformari, te fieri irregularem ex homicidio injusto voluntario patet ex supradictis.

6. Dixi (coram iudice Laico) nam, si sis testis coram Ecclesiastico, qui nunquam procedit ad deformatio-

nem, vel coram inquisitore, à quo potest privilegium ablatum esse irregularitatem non multo antea dicitur, hic non comprehenditur.

7. Dixi (in causa sanguinis) quia in causis mortis civilibus, ut item in causis, in quibus non est veritas deformatio, potest testis quis esse sine metu irregularitatis, nam, si deinde iudex ex hujus testificatione procedat, vel propter imperitiam, vel propter iniquitatem ad deformatandum reum, ipse iudex imputabitur deformatio, non tibi, quando id nullo modo prævidisti, nam si prævidisti, nec sufficienter cavisti, te esse irregularem ex dicto supra diximus §. præced. n. 21.

8. Dixi denique (excipe, nisi quis testificetur ex obligatione, &c.) nam tunc propter similes rationes, quæ a simili diximus de Accusatore *sup. §. 11. n. 14. & 15.* deinde est non incurrere irregularitatem.

9. Illud aliquando favere potest absolute testificatio in causa sanguinis. Nam si iudex ex aliis probationibus, nulla prorsus ratione ab ipsius testis opinione, sententiam sanguinis protulit, irregularitate non efficitur testificans, quia tunc perinde est, ac si is nihil testificatus esset. Ita Navar. *conf. 18. de Homic. Vgol. de Irreg. c. 7. num. 9.*

10. Advertat tamen Testis, sicuti idem debet adverti ab Accusatore diximus §. 11. n. 32. ne testetur, nisi ea quæ ad causam civiliter intentandam, probandamque necessaria sunt. Si enim sufficit ad aliam civilem actionem testificari de futo, non potest testificari de delatione armorum prohibitionum, &c. At certe poterit, si non sufficit, puta quia non valuit probaturum esse committum, nisi probaretur futo, in causa fuisse usum, &c.

11. Inquires, Testes incurruntne irregularitatem, quando testificantur in causa sanguinis pro eo, quod protestatione superius explicata accusat suum Matrem, matrem, ut damnum is relaxaret, si forte iulianum propter Ruum morti tradat.

12. Respondeo. Probabile est incurrere, teste Covarr. *loc. cit. n. 4. Vgol. de irreg. c. 6. §. 9. n. 3. Bonac. de Conf. q. 4. p. 3. n. 8.* sed non minus probabile est, non incurrere. Ita Farinac. *q. crim. 62. num. 77. Felin. c. 2. de cens. 2. alique.* Ratio prioris probabilitatis est, quia periculum non incurrendi irregularitatem, conceditur eodem accusanti, qui accusat in propria causa, sed Testis testificatur in causa aliena, in causa enim propria nunquam quis admittitur, ut Testis.

Ratio posterioris probabilitatis est, quia Canon concedens id Accusatori, omnino debuit id concedere Testibus, secus quid juvaret Accusatori accusare, si de Testes retardarentur à testificando ex metu irregularitatis.

13. Hic autem advertit, Doctores citatos committere supponere, etiam Testem debere præmittere lenitatem protestationem: at certe non minus probabiliter ea potest, non debere, quia facta protestatio ab Accusatore, sub illa dari Testimonium à Testibus substantiatur, quod est ad ejusmodi accusationem necessarium. Et quo colligo, si in accusatione facta forte non fuit ejusmodi protestatio, tunc enim vero oportere à Teste præmitteri.

14. Inquires Secundò. Testis metu gravi compellitur ad testificandum in causa sanguinis criminaliter, incurruntne irregularitatem?

Respondeo. Si id faciat metu peccati in casibus super allatis, urgente nimirum præcepto iustitiæ, vel Charitatis, non incurrere jam satis dictum est superius. At verò, si faciat ex metu extrinseco illato ab aliquo, quoniam iudice, illum cogente, major est difficultas.

15. Dico tamen cum H. nre. lib. 14. cap. 12. num. 9. Suar. de Cens. d. 47. sect. 3. num. 8. Vgol. de Irreg. cap. 7. n. 3. Avila de Cens. p. 7. d. 5. sect. 2. dub. 12. G. Hort. de Irreg. d. 2. diff. 11. num. 40. Dian. p. 4. n. 2. ref. 31. cum in irregularitate incurrere, sive iuste fuerit, sive injustè, nullum tamen. Ratio est, quia semper cooperatio dicitur, quoniam

lis est cooperatio Testium, quando ea est voluntaria, et causa inducens irregularitatem ex Sacris Canonibus: At metus non tollit voluntarium absolute, ut alibi cum S. Thoma fuisse probatum est, ergo, &c. Et ex alia parte hic supponimus, non adesse nunc obligationem naturalem iustitiae, vel charitatis iuxta supradicta §. praeced. n. 14.

16. Neque obstat, metum gravem excusare à poenis, & censuris, cum Ecclesia non intendat obligare Fideles cum tanta difficultate, quantum est metus gravis, non obstat, inquam, quia hae irregularitates de qua loquimur, non est poena, vel censura, quae contrahatur ex culpa, sed sine culpa ex defectu lenitatis, quae fuit in Christo D. mino.

17. Scio à Diana, l. c. sine, Coninch. de Sac. d. 18. d. 10. p. 96. Ioan. Præp. d. 5. de irreg. dub. 13. n. 105. Bonac. de Conf. d. 7. q. 4. p. 3. n. 8. aliique probabiliter vocari sententiam docentem, hunc non fore irregularem, sed eorum rationes, si accurate expendantur, nihil consunt.

18. Illud denique ne te hic praeterat, testes (idem dic de accusatores, advocato ex officio, &c.) dum causa criminaliter pendet, non possunt ad Ordines promoveri, quia, si sint victores, erunt causa deformationis, atque adeo irregulares: si causa cadant, erunt fortasse infames ratione calumniae. Lege Maiolum, l. 2. de irregul. cap. 7. num. 4. & 5.

§. XIII. De irregularitate, qua oritur in aliis iustitiæ Ministris.

1. PRæter iudices, accusatores, & testes, de quibus, haecenus dictum est, incurrunt etiam irregularitatem hanc (morte rei, vel mutilatione secuta) Procuratores, Advocati, Consiliarii, seu Assessores (intellige ex officio, idque in causa criminali, nam de aliis, qui concurrunt non ex officio dicemus §. sequenti) incurrunt item notarii, seu scribe, commissarii, sollicitatores, qui iudicem, ad dandam iustam sententiam deformationis ex officio adiuvant. Iustam, dico, si enim ad iniustam, eos fore irregulares ex delicto, iam sæpe diximus in similibus.

2. Pari modo incurrunt Satellites, Carnifices, catenique, qui executionem deformatis exhibent, vel ei executioni auctoritative assistunt, ne impediatur executio. Quorum omnium ratio est, quia hi ad deformationem concurrunt, tanquam ministri iustitiæ.

3. Huc etiam convoco eos, qui occidunt banditos proscriptos, seu foriudicatos, de quibus occidendis, facultatem legitime, ac iuste dedit Princeps, quia tunc quilibet de populo constituitur Minister Reipublicæ. Ceterius autem notat, eam occisionem non posse licite fieri a Clericis, quia hi non valent constitui Ministri iustitiæ à Principe: quare, si ipsi proscriptum occidunt, erunt, ait, irregulares ex homicidio iniusto, quia non occidunt ex legitima facultate. Verum id resolvitur melius paulo inferius, hoc. eod. c. 15. §. 14. n. 74. milites occidentes hostes in bello iusto hic comprehenduntur, quia tunc ipsi constituti sunt Ministri contra hostes à Principe, sed de illis separatim erit post pauca disputandum.

An contrahatur irregularitas ex defectu lenitatis ab illis, qui cum non sint Ministri iustitiæ, cooperantur iustitiæ ad deformationem alicuius.

4. Theologus v. g. vel iurisperitus legum civilium, vel Sacrorum Canonum, qui non ut Advocatus in ea causa (de hoc enim iam dixi), vel confessorius, vel Parochus, uno verbo omnis ille, qui non est Minister iustitiæ, hoc est non habet ex officio adiuvere Iudicem ad sententiam sanguinis ferendam, nec cooperari ex officio ad executionem dictæ sententiæ, inquam, reo occiso, vel mutilato, incurrunt irregularitatem, si sine peccato cooperantur ad illam.

5. Si id ab antiquioribus scisciteris, tot distinctionibus te distinebunt, ut potius scrupulos ingerant, ani-

mumque opprimant, quam illum per claram doctrinam elevent: Si à non indoctis recentioribus, iisque pluribus, idem inquiras, uno, vel altero verbo te expedient, negabunt enim hos esse irregulares, quia solis Ministris iustitiæ, vel militibus in bello iusto hæc irregularitas imponitur.

6. Sed ecce, insurgent statim antiquioris doctrinæ tenaciores, Sacrorumque Canonum rigidiores interpretes, & cum Martino Prate in *manuscr. de irreg.* 4. c. 10. n. 5. iuncto n. 25. exclamabunt, hanc esse sententiam, nec tutam, nec probabilem, nec iure, nec ratione fundatam, immò omnino absurdam, & falsam. At bona verba, quæ so, temperate vos ab ira, & qua ratione recentiores hanc doctrinam fulciant, sedatis, præcordiis accipite.

Probatum prædicta recentiorum sententia.

7. Sententia, quam probandam suscipimus, hæc est: irregularitatem ex defectu lenitatis, solum subeunt ij, qui ad deformationem, vel causam accelerationem iustitiæ, ut Ministri iustitiæ, concurrunt, quales sunt ea genera personarum, quæ diximus n. 1. 2. 3. & 4.

8. Ceteri, qui ad Ministros non pertinent, irregularitatem non contrahunt, si sine peccato concurrant, nam, si cum peccato, dicam mox n. 16.

9. Probatio autem potissima, qua hæc sententia persuaderetur, illa, est satis efficax, in hunc modum efformata. Irregularitas ex vulgari omnium doctrina solum incurritur, quando ea expressa est in iure. At irregularitas ex defectu lenitatis solum est expressa in iure contra Ministros iustitiæ, non vero contra non ministros, ergo ab illis dumtaxat, non autem ab his contrahitur.

10. Adversarij Minorem huius argumenti opposito modo efformant sic: At irregularitas ex defectu lenitatis est expressa in iure contra omnes, sive ministros, sive non ministros: Atque pro sua sententia sic concludunt. Ergo ab omnibus sive ministris, sive non ministris contrahitur.

Possent asserere omnes textus, in quibus fundantur adversarij in hac sua minore firmam, sed mea brevitatis id renuit, cum potissimum quilibet possit, si attente eos legat, cognoscere, nunquam in illis expressè contineri, quod ipsi volunt. Adde, satis debere cuique sufficere auctoritatem doctissimi Patris Vasq. apud Turrianum, d. Conf. 2. d. 66. dub. 3. & G. Hurt. de irreg. d. 2. diff. 1. n. 40. dicentis, in iure non inveniri, pro non Ministris, impositam esse eiusmodi irregularitatem.

11. Mihi autem Sacros Canones evolventi solum quædam definitio Clem. IV. & quidam Canon Innoc. III. videtur uterque contra nos asserri posse, quæ propterea hic subscribo, & solvo. Figura autè casum cum Abbate, in C. sent. ne Clerici, vel Monachi, & aliis, in hunc modum: Princeps quidam cum accepisset litteras à suo ministro, in quibus monebatur, ut talem hominem facinorosum in tali loco latentem capi iuberet, & capite puniri, dedit legendas suo Clerico. Is paruit, legitque unde homo ille morte multatus est: étne clericus irregularis?

Respondet Abbas, sic idque, quia sic definitur, inquit, Clem. IV. qua posita definitione, jà apparet, incurrere irregularitatem hanc, etiam à non Ministro iustitiæ; Clericus enim ille iustitiæ Minister non erat.

Eadem definitio confirmari potest ex verbis Canonis Innoc. III. C. sent. ne Cler. vel Monach. in quibus expressè prohibetur, ne quis Clericus litteras scribat, vel dicat pro vindicta sanguinis destinandas.

12. Verum hæc facillè solvuntur, nam Primò, de definitione prædicta Clem. IV. non constat. Præferatur eius authentica, & manus fortasse dabimus. Secundò, ea concessa, Clemens fortasse voluit sequi opinionem ea arate communem Canonistarum. Tertio, quis tibi affirmavit illum Clericum non fuisse ministrum Principis in omnibus obsequiis, atque adeo etià in criminalibus expediendis, scribendis, legendis.

13. Ad confirmationem Respondeo, in eo Textu, ut & in aliis, prohiberi, ne Clerici sint ex Officio Ministri Principum